

Pohled „obyčejných lidí“ na disidenty

Disidenti? V jedné věci si nesmíme nic namlouvat: také disidenti byli jen „jiné rodiny“. A z hlediska tradičních nositelů zdravého rozumu nebyly to rodiny nijak mimořádně důvěryhodné. Když si obyčejný člověk, jemuž vrozený třídní instinkt napovídal rozdělení na dvě nesmiřitelné třídy, na ty nahoře a na ty dole, když se tento člověk pokoušel zařadit si disidentské skupiny do svého vidění sociálního světa, byl přinejmenším v rozpacích. Jestliže hledal, co spojuje disidentské kruhy v zařaditelný klan, rozeznával některá neblahá znamení.

Především mezi nimi nacházel příliš mnoho těch, kteří se podíleli na rozbití jeho tradičního světa na počátku padesátých let. A pak ještě víc těch, kteří, když dal jakžtakž dohromady trosky, novým experimentem, zcela průhledně motivovaným především špatným svědomím, znovu v osmašedesátém rozbili jeho všední každodenní bytí – a to ve jménu poopravených ideálů, jež už se jednou neosvědčily. Ve světě zdravého rozumu je praxe skutečně nemilosrdným kritériem pravdy a ideály, které v realizaci selžou, nemohou být pro rozumného člověka nadále vodítkem.

...

Obyčejné rodiny však vesměs uznávaly, že disidenti mají svou pravdu, nebyly si jen jisty, jestli je to také jejich pravda. Vážily si postojů disidentů a vesměs vnímaly hodnotu tohoto alternativního způsobu myšlení (a života) pro zdraví společenského organismu. Dávno před tím, než akademická sociologie po velké diskusi v sedmdesátých letech dospěla k názoru, že paralelní existence více paradigmat ji nediskredituje ve vědeckém světě, nýbrž že ji naopak obohacuje (...), laická sociální teorie žitého světa věděla, nač jsou na světě podivíni, proroci, výstředníci, a zejména, nač jsou ve společnosti celé velké skupiny lidí, kteří myslí jinak než většina. Kterí, například „žijí v pravdě“. Ale „nemohou být všichni disidenty“ vyplývalo z této moudrosti také a tento závěr spoluudržoval tíživou nehybnost uplynulého dvacetiletí.

Ten povzdech „Nemůžeme být všichni disidenty...“ nesl v sobě i vertikální rozměr, a to hned s trojí implikací. Jednak v něm bylo uznání mravní převahy disidentských kruhů, pokora obyčejného člověka, že na to nemá. Že není dost statečný, že je příliš chtivý sladkosti konzumu, pěkných věcí a pohodlného života a že věkovitá slabost těla je i jeho pánem, že se bojí o svá mláďata a pracně zbudované hnízdo...

MOŽNÝ, Ivo: *Proč tak snadno... Některé rodinné důvody sametové revoluce*, třetí vydání, SLON, Praha 2009 (první vydání 1990), s. 48 – 50, upraveno, kráceno.